

Primitiae Musei Archigymnasii patavini

a

Raphael Molin,

medicinae doctore, historiae naturalis professore, ipsiusque musei directore etc.

(Vorgelegt in der Sitzung vom 22. März 1860.)

Collectio ichthyolithum boleensis a *Castellini* eive veronensi conquisita, nunc in museo historiae naturalis caesarei Archigymnasii patavini servata, omnino admirabilis. Copia et integritate speciminum quorum nonnulla singularia, alia quaedam unica, summopere sese rerum naturalium studiosis commendat. Hujus thesauri pretium praecipue conspicitur si objecta quibus constat cum iconibus piscium boleensis ab ichthyologis compluribus tam antiquis quam recentioribus et praeprimis cum illis a celeberrimo *Agassizio* eximia magnificentia editis comparantur. Quot entia, de quibus hucusque vix suspicati sumus maria olim inhabitasse in hac collectione et tunulis aetatum resurrecta non offendimus! Nonnullorum nomina tantum in scientiae codicibus servantur; complurium imagines imperfectas, descriptionesque erroribus suffultas possidemus; multorum denique nec nomen quidem in animalium conspectu reperimus. Ad exemplum dicam in hac collectione novum genus novasque complures species ordinis apodarum; unicum hucusque haud suspicatum specimen *Hemiramphi*, specimen *Ramphosi aculeati* demonstrans pisces hunc erronee ab *Agassizio* determinatum fuisse servari. Systema igitur naturale frustra perfectionis fastigium adtingere conatur et generationum praeteritarum historiae mendacem narrationem audimus. Quapropter operae esse pretium putavi specimina nova non solum ichthyolithum collectionis e. universitatis patavinae diserimini naturae curiosorum exhibere; sed et ea omnia quae ad majorem piscium boleensis illustrationem quomodounque conferre possint, iterum

criticis disquisitionibus subjicere. An gravissimo huic muneri mens viresque juveniles sufficient? An dignus ero lauros meriti insignioris quam viri ingenio et studiis zoologicis praestantissimi colligere? Hoc autem sentio: me bene de patria mereri, post trium fere lustrorum collapsum, nostras jam oblitas scientiae novas fontes aperientem, etsi in incepto succumbam.

Hodie tantum, ne conclavis illustris patientia abutar, de plagiotomatibus 3 fossilibus Musei ejusdem custodiam summus Caesar credidit, loquar.

I. **Protogaleus** Molin, nov. gen.

Squalus Charcharias: Ittiolog. veron. Tab. 3. Fig. 1.

Galeus Cuvieri Agassiz: Poiss. foss. III. 379. — Jahrb. 1835. 291. —

Giebel: Fauna der Vorwelt I. 3. Abtheil. 368. — *Heckel*: Sitzungsberichte d. k. Akad. d. Wissenschaft. VII. 2. Hft. 323.

Galeocerdo minor Agassiz: Poiss. foss. III. 232. Tab. 26 a. Fig. 64—66.

— *Pictet*: Paleont. II. 272. — *Gr. v. Münster*: Beitr. z. Petrefactk. VII. 20. — *Giebel*: Fauna der Vorwelt I. 3. Abtheil. 369.

Galeus minor Agassiz: Poiss. foss. III. Tab. 26. Fig. 13—21. — *Gr. v. Münster*: Beitr. z. Petrefactk. V. 66.

Historica. In iconibus Ichthyologiae veronensis a clarissimo *Volta* editis imago Squalidi ejusdem occurrit: *Squalus Charcharias*. Hie pisces ab *Agassiz* *Galeus Cuvieri* appellatus fuit, ejus autem descriptio in supplemento operis ichthyologi ejusdem adhuc desideratur. In Museo historiae naturalis e. Universitatis patavinae specimina duo duplia sub nomine *Galei Cuvieri* servantur, quorum unius longitudo 0·69 et alterius 1·855. De hoc loquitur *Heckel* in suo itinerario, idque dicit omnino *Galeum Cuvieri* esse. *Agassiz* praeterea plures dentes parvi e collectionibus Musei Lutetiae Parisiorum innotuere, densque unus e molasse Helvetiae nee non dens e collectione comitis a *Münster*, quos ipse dentes novae speciei *Galeocerdis*, *Galeocerdo minor* dicta, esse defendit. *Pictet*, comes a *Münster* et *Giebel* sese sententiae ichthyologi helvetici subjiciunt.

Investigationes. Si specimen majus *Galei Cuvieri* Musei Archigymnasii patavini cum icona Ichthyologiae veronensis comparatur, nullum certe disserimen inter duas imagines inveniri potest. Ipsum autem specimen majus cum minori comparatum demonstrat duo specimina unam et eandem speciem duorum aetate tantum differentium individuorum efficere. In ambobus vero speciminibus, praeter squamas

et corpora vertebrarum, processus spinosos caudae, nec non pin-
narum radios, dentes etiam oris loco complures servati sunt. Hi
autem dentes nulla ratione a dentibus *Galeocerдинis minoris* in ico-
nibus *Agassizii* efficiuntur et praecipue ab illis Tab. 26, sub Nro. 16,
18 et 19 differunt. Sed non tantum forma dentium, verum etiam
structura microscopica iconibus *Agassizii* omnino respondet. Jure
igitur affirmare possum *Galeum Cuvieri* et *Galeocerдинem minorem*
unam et eandem speciem praebere non solum, verum etiam *Galeum Cuvieri*
e scientiae indicibus esse delendum. Suntne autem dentes
ab *Agassizio* inquisiti re vera *Galeocerдинis* dentes? *Johannes Müller* et *Heule* in caractere generis illius dentes *Galeocerдинis*
acutos, margine interno et externo denticulatos esse affirment, ac eus-
pidem ad externa versam marginemque externum in appendieem ser-
ratam protractum possidere¹⁾. Inter dentes autem ab *Agassizio* depic-
tos nonnulli *Müller* et *Henlei* descriptioni perfecte respondent, reliqui
vero summopere diversi. Hi formam trianguli apice acuto ad externa
verso, marginesque utrosque acutos levesque et basim in appendieem
serratam externam protractam possident. Hae tantum ratione omnes
speciminum Squalidorum musei patavini dentes formatos offendimus.
Inter *Galeocerdines* viventes autem ejusmodi dentes solum inevoluti
tertiae seriei in Galeocerdine tigrino occurront. Quapropter dentes
ab *Agassizio* observatos piscibus duobus adseribendos reputo et spe-
cimina musei patavini *Galeocerдинis* esse nego; etsi dentium eorum
examen haud dubie demonstret ipsa ad *Galeorum* familiam pertinere.
In diagnosi enim a *Müller* et *Heule* condita *Galeos* dentibus in
ambabus maxillis aequalibus, depressis, marginibus acutis levibus,
vel uno tantum margine serrato, euspidaque obliqua extrorsum versa,
et appendice externa praeditos esse fertur. Sed a generibus reliquis
etiam familiae hujus, *Galeo* nempe, *Loxodonte* et *Thalassorino* exclu-
denda sunt; quum primum dentibus margine externo levi et interno
tentieulato a euspide levi distineto; secundum dentibus tam marginibus
quam appendice levibus; tertium denique dentibus marginibus
denticulatis absque appendice, instructa sint.

Novum ergo genus familiae *Galeorum* adest, ipsumque *Proto-*
galeum appellabo.

¹⁾ *Müller* und *Heule*, Systematische Beschreibung der Plagiostomen 39

Diagnosis.**Genus PROTOGALEUS Molin.**

Dentes triangulares, marginibus acutis, levibus, cuspide oblique ad externa versa, appendice externa serrata. Pinna dorsalis prima inter thoracicas et abdominales, thoracieis proxima. Pinna dorsalis secunda anali superposita. Pinna caudalis limbo inferiori latori lobulis duobus distinctis. Squamae microscopicae, longe transversim ellypticae, margine posteriori inaequali.

II. *Narcine gigantea* Molin, nov. spec.

Raja Torpedo: Ittiol. veron. tab. 61. — *Krüger*: Geschichte d. Urwelt, II. 636.

Narcobatus giganteus *Blainville*: Ichthyol. 33; Übersetz. 83.

Torpedinis varietas Hente: Über *Narcine* 31.

Torpedo gigantea *Agassiz*: Poiss. foss. III. 382**. — *Pictet*: Paléont. II. 298. — Jahrb. 1833. 297; 1847. 382. — *Giebel*: Fauna d. Vorwelt. I. Fische. 294.

Historia. In ichthyologia veronensi clarissimi *Voltae* Torpedinis fossilis imago adest, ab ipso auctore *Raja Torpedo* appellatae. *Krügerio*, *Blainvillio* et *Henleo* piscis ille ex iconē ichthyologiae veronensis tantum innotuit, ultimus autem eum *Narcobatum giganteum* dixit. *Agassiz* nomen ejusdem in *Torpedinem giganteam* iterum immutavit et de ipso sequentibus loquitur verbis: „Ego de-scriptionem *Torpedinis giganteae* montis Bolea ad supplementum „operis mei de piscibus fossilibus differo. Ipsa in iconē 61 ichthyologiae veronensis efficiet est, et ego ejus in prospectu ichthyologium montis Bolea nomine *Torpedinis giganteae* memini.“ *Pictetio* et *Giebelio* pisces iste ignotus mansit, ultimus tantum scivit eum omnes *Torpedinum vivarum* species magnitudine evincere.

In collectione Musei patavinae Universitatis duplex torpedinis specimen servatur, quod effigie *Rajae Torpedinis*, etsi haec rudis et ambigua sit, omnino respondet.

Investigationes. Quamquam ego *Agassizii* celeberrimi sententias summopere verear, suspectum mihi fuit in fauna boleensi pissem offendere speciebus hodie mediterraneum mare inhabitantibus affinem: quum fauna montis Bolea ei potius marium tropicalium respondeat. Sed non tantum hoc momentum, verum etiam longitudo

abnormis caudae piseis tam in ieone ichthyologiae efficti quam specimenis musei patavini Archigymnasii, forma marginis anterioris eorum disci, cincturae thoracicae et dentium, et praeprimis locus quem pinnae dorsales tenent, anciptem diagnosim ichthyologi helvetie demonstravere. Absentia autem totalis squamarum et vestigia haud dubia organorum electricorum forma et positione confirmata, piseem ad *Torpedinum* familiam pertinere indicant. Haec autem familia quinque generibus constat, id est: *Torpedine*, *Narcine*, *Astrape*, *Temera* et *Discopyge*¹⁾; quorum *Narcine* tantum cauda disco longiori, primaque pinna dorsali ventralibus postposita et minori quam secunda, nec non pinnis ventralibus disjuntes gaudet. Etenim *Torpedo*, etsi duabus pinnis dorsalibus praedita, earum primam supra partem posticam abdominalium et secundam medium inter anticam et caudalem ostendat; *Astrape* et *Temera* una tantum pinna dorsali instructa sint et *Discopyge* denique pinnas abdominales conjunetas et caudam disco aequilongam possideat. Et characterem generis *Narcines* in specimine *Torpedinis* collectionis patavinae repetitum videmus. Si dentes praeterea, quorum complures adhuc in lapide optime servantur, perpendimus, eorumque formam cum dentibus *Narcinis* comparamus, nec non disci et partium reliquarum, praeprimis crani formam et locum non obliviscimur, nullum dubium manere poterit *Torpedinem giganteam Agassizii* nil aliud quam novam *Narcines* speciem praebere.

Ex inspectione *Narcines* fossilis bolcanae et praecipue e sceleti comparatione eum ieonibus sceleti *Narcines brasiliensis* a clarissimo Henle editis, specimen musei patavini ad genus *Narcine* adserendum esse haud dubie innotescit, quum forma crani nec non cartilaginum pinnarum cranialium id a genere *Torpedo* excludant, ejusque affinitatem cum genere *Narcine* demonstrent. Inspectio autem partium earumdem et praeprimis cincturae thoracicae specimen nostrum speciem a *Narcine brasiliensi* omnino diversam esse edocet. In hoc enim pisces cornua cincturae thoracicae a columna vertebrali prius antrorum sese vertunt, mox autem retrorsum regreduntur, sed in *Narcine* fossili crura immediatim a columna vertebrali posteriora versus recurvantur. Magnitudo vero *Narcines* musei patavini nomen

¹⁾ Müller und Hente, Systematische Beschreibung der Plagiostomen. — Tschudi, Fauna peruana.

specificum *Narcines giganteae* haud improprium esse docet, quum maxima ejusdem generis species viva vix bipedalis zoologis innotescat. Nec unam quidem specierum viventium Europae maria hodie inhabitantem offendimus. *Narcine brasiliensis* enim e maribus Brasiliae et Promontorii bona spei, *Narcine Timlei* e maribus indicis et Japoniae et *Narcine indica* e Tanquebar oriuntur.

Diagnosis.

NARCINE GIGANTEA Molin, nov. spec.

Discus cireularis. *Cranium* ante cartilagineum pinnae cranialis prominens. *Cinctura thoracica* hyperbolica. *Pinnae abdominales* longissimae. *Cauda* disco fere longior. *Pinnae dorsales* duae, quarum prima abdominalibus postposita. *Dentes* cuspidati, minimi.

III. Platyrhina boleensis Heekel.

Narcopterus boleanus Agassiz: Poiss. foss. III. 382°. — Jahrb. 1835.

297. — Pictet: Paléont. II. 298. — Giebel: Fauna d. Vorwelt. I. 293.

Platyrhinae species Müller: Observ. manuser. Mus. patav.

Platyrhina boleensis Heekel: in Sitzungsber. d. k. Akad. d. Wissenschaft. VII. 2. Hft. 324.

Historica. Johannes Müller specimen duplex Rajae fossilis musei patavini indeterminatae observavit, idque *Platyrhinae* speciem esse dixit. Agassiz specimen illud non vidit, at relatione Mülleri edoctus sequentia adnotavit: „Ego describam in supplemento „operis mei de piscibus fossilibus etiam novum a me conditum „genus nomine *Narcopterus*, quod efficere nequeo priusquam iterum „persuasum habeam an a genere *Platyrhina* a Müllero et Henleo „condito differat, enjus, uti a Müllero traditur, species fossilis in „museo patavino adest, qnam autem a *Narcoptero boleano* haud „diversam reproto.“ Heekel in suo itinerario specimen Musei patavini, scilicet *Platyrhinae* speciem fossilem Mülleri nil aliud nisi *Narcopterus boleanicus* Agassizii esse asseverat, idque *Platyrhinam boleensem* appellat. Ipse autem loquitur de speciminibus duobus hujus speciei, quum mili unum tantum innotescat. Forsitan Heekel *Narcinem giganteum* pro *Platyrhina* habuit, quod jure suspicari audeo, ichthyologo insigni vindobonensi nec nomen quidem illius commemorante.

Investigationes. Sententia tantum principis ichthyologorum, *Müller*, ad diagnosim hujus speciei sufficiet, nisi et alter ichthyologus celeberrimus, *Heckel*, et specimen optime servatum, quod duplex adest, pisces fossilem re vera *Platyrhinae* speciem concludaverint. Inspectio enim speciminis fossilis cranium in rostrum antice extensem; caudam validam, muscularem; et duas pinnas dorsales demonstrat: quibus momentis ipsum ad familiam *Squatino-rajorum* referendum. Haec autem familia tribus sectionibus constat, nempe: *Pristidum*, *Rhinarum* et *Rhinobatidum*. A prima individuum nostrum formae corporis tantum gratia excludendum, quum *Pristides Squalidibus* similes adpareant. Sed etiam sectioni secundae adscribi nequit, quum *Rhinae* pinnis abdominalibus quadrangularibus, excisione a portione cephalica disci disjunctis, pinna dorsali anteriori pinnis abdominalibus insistenti, et pinna caudali biloba praeditae sint. Tertiae igitur sectioni, sectioni nempe *Rhinobatidum* propter pinnas abdominales post thoracicas immediatim insertas; propter pinnas thoracicas disci rostro continuas; propter pinnas dorsales aequales caudae portioni posticæ insidentes; et propter pinnam caudalem limbo inferiori destitutam, inserendum erit. Haec vero sectio tribus generibus componitur, scilicet: *Rhinobato*, *Trygonorhina* et *Platyrhina*. Genera vero *Rhinobatus* et *Trygonorhina* disci habitu antice in cuneum acuminatum extensi summopere a specimine disquisitionibus subjecto differentia, hoc *Platyrhinae* speciem declarant. Et re vera pinnas thoracicas in rostri apice approximatas eumque extremitatibus amplectentes; nec non marginem disci anteriorem continuum, quae momenta generi *Platyrhinae* propria, in specimine Musei patavini Archigymnasii iterum offendimus.

Diagnosis.

PLATYRHINA BOLCENSIS Heckel.

Cranium in rostrum apice rotundato elongatum, pinnis pectoralibus cinctum. *Discus* circularis, margine continuo. *Pinnæ abdominales* pectoralibus immediatim subsequentes. *Cauda* disco aequilonga. *Pinnæ dorsales* duae aequales, triangulares, apice rotundato; *prima* in medio caudae. *Pinna caudalis* lobulo inferiori distineta.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Sitzungsberichte der Akademie der
Wissenschaften mathematisch-naturwissenschaftliche Klasse](#)

Jahr/Year: 1860

Band/Volume: [40](#)

Autor(en)/Author(s): Molin Raffaele

Artikel/Article: [Primitiae Musei Archigymnasii patavini 582-588](#)